

Original Article/Araştırma Makalesi

REVİZE EDİLMİŞ EBEVEYNLİK DAVRANIŞI ENVANTERİ'NİN (R-EDE) TÜRK
KÜLTÜRÜNE UYARLANMASI: BİR GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

The Adaptation of the Revised Parenting Behavior Inventory (R-PBI) to Turkish

Culture: A Validity and Reliability Study

Ayla UZUN ÇİÇEK¹ Hakan SARIÇAM²

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Sivas

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas

Geliş Tarihi / Received: 17.08.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 23.12.2022

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Revize Edilmiş Ebeveynlik Davranışı Envanteri'nin (R-EDE) Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Araştırmaya Kütahya, Sivas ve Uşak illerinden 1049 ebeveyn katılmıştır. Ölçeğin psikometrik özellikleri test tekrar test, Cronbach alfa, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve eşzamanlı ölçek geçerliği yöntemleri ile incelenmiştir. Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliliğini saptamak için Aile Uyum Ölçeği-Kısa Formu ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, üç boyutlu modelin (Sıcaklık, Kontrol, Düşmanlık/Aşırı kızgınlık) uyum iyiliği değerleri [CMIN=1244.94, sd=402 CMIN/sd =3.097; (p=.00), RMSEA=.083, CFI=.89, GFI=.88, TLI=.84, SRMR=.076] kabul edilebilir bir uyum göstermiştir. Ayrıca, madde faktör yükleri 33 ila .88 arasında değişmektedir. R-EDE ile Aile Uyum Ölçeği ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı içtenlik/samimiyet alt boyutu için $\alpha=.96$, Kontrol alt boyutu için $\alpha=.85$, düşmanlık/aşırı kızgınlık alt boyutu için $\alpha=.93$ olarak hesaplanmıştır. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonları .34 ile .92 arasında değişmektedir. Bu sonuçlara göre R-EDE' nin Türk kültüründe ebeveynlik davranışlarını değerlendirmede kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn davranışı, Ebeveynlik davranışı envanteri, Ebeveyn tutumu, Geçerlilik, Güvenilirlik.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Revised Parenting Behavior Inventory (R-PBI). This study was conducted with 1049 parents from Kütahya, Sivas, and Uşak provinces. The psychometric properties of the scale were investigated by test re-test, Cronbach's alpha, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, and concurrent validity methods. In order to evaluate the measure-dependent validity of the scale, the Family Harmony Scale-Short Form and Parental Attitude Research Instrument were used. According to the results of confirmatory factor analysis, the three-dimensional model (Warmth, Control, Hostility) was an acceptable fit [CMIN=1244.94, df=402 CMIN/df =3.097; (p=.00), RMSEA=.083, CFI=.89, GFI=.88, TLI=.84, SRMR=.076]. In addition, Item factor loads ranged from 33 to .88. In the concurrent validity, Subscales of R-PBI have significant relationships with Family Harmony Scale and The Parental Attitude Research Instrument (PARI). The Cronbach's alpha internal consistency coefficient was found as $\alpha=.96$ for Warmth subscale, $\alpha=.85$ for Control subscale, and $\alpha=.93$ for Hostility subscale. The corrected item-total correlations of the R-PBI ranged from .34 to .92. Overall findings demonstrated that this scale had acceptable validity and high reliability scores and that it may be used in assessing parenting behavior.

Keywords: Parental attitude, Parental behavior, Parenting behavior inventory, Reliability, Validity.

GİRİŞ

Ebeveyn tutum ve davranışları çocuğun gelecekte sağlıklı ve dengeli bir kişilik geliştirebilmesi, uyumlu ve başarılı olabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Demir, Ocak Karabay ve Şahin Ası, 2017; Smokowski, Bacallao, Cotter ve Evans, 2015). Bu nedenle ebeveyn davranışlarındaki en önemli unsur ebeveynlerin çocukları ile olan ilişkilerini doğru yönetebilmeleri ve çocuklarına doğru anne-baba rolleri ile yaklaşarak ve onlara özgüven ve güven duygusu vererek yetişmelerini sağlayabilmeleridir (Jugert, Eckstein, Beelmann ve Noack, 2016). Bununla birlikte ebeveynlerin çocukları ile olan ilişkilerini yönlendiren tutum ve davranışları çok çeşitli nitelikleri kapsar ve bunlar aileden aileye, ebeveyninden ebeveyne büyük farklılıklar gösterir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Weis ve Toolis, 2010). Çocuk yetiştirmede anne ve babanın benimsediği sözlü ve fiziksel iletişim ve davranış kalıpları olan ebeveynlik tutum ve tarzları genel olarak sağlıklı/olumlu ve sağlıksız/olumsuz olarak ikiye ayrılabilir. Olumlu ve sağlıklı ebeveyn tutumu çocuklarına karşı sevgi ve disiplini dengeli ve uygun bir oranda sunan ve çocuğun temel gereksinimlerini en doğru şekilde karşılayan aile tutumudur (Alonso-Stuyck, 2019; Chen, Haines, Charlton ve VanderWeele, 2019). Bir başka ifadeyle sağlıklı ebeveyn tutumu sergileyen ebeveynler çocuklarına yeterli ve dengeli sevgi, şefkat, hoşgörü ve desteği koşulsuz olarak sunmakta ama aynı zamanda denetlemeyi de ihmal etmemektedir ve bu ebeveynlerin disiplin tutumları tutarlı, esnek ve ceza kadar ödülü de barındırmaktadır. Çalışmalarda bu şekilde bir tutumla yetişen çocukların daha yapıcı, yaratıcı, girişken, kendine ve çevresine karşı daha hoşgörülü, kendine güveni yüksek ve davranışlarının sorumluluğunu alabilen bir kişilik geliştirdiği ortaya konulmuştur (Alonso-Stuyck, 2019; Chen, vd., 2019; Smokowski vd., 2015). Olumsuz ebeveyn tutum ve davranışları ise anne babaların çocuklarına karşı sevgi ve disiplini tutarlı ve dengeli olarak sunmadığı, dolayısıyla aşırı koruyucu, aşırı otoriter, aşırı kontrolcü, ilgisiz, tutarsız ya da aşırı hoşgörülü yaklaşımları benimsediği durum ve tutumlardır (Alonso-Stuyck, 2019; Chen vd., 2019). Anne-babaların bu sağlıklı olmayan tutumları farklı başlıklar altında toplansa da genel olarak aşırı koruyucu tutum, ilgisiz ve kayıtsız tutum, aşırı hoşgörülü/izin verici tutum, tutarsız/kararsız ve dengesiz tutum, otoriter tutum ve reddedici tutum olarak ele alınabilir. Çocuğa gerekli rehberlik sağlamaktan ve güven verici olmaktan yoksun bu olumsuz ebeveyn tutum ve davranışları çocukların daha içe kapanık, çekingen, özgüveni düşük, başkaları tarafından kolayca yönlendirilebilen veya saldırgan ve başkalarının haklarına saygı duymayan, sorumluluk duygusu gelişmemiş, kurallara uymayan ve dürtülerini kontrol edemeyen bireyler olmalarına neden olabilmektedir (Alonso-Stuyck, 2019; Chen vd., 2019; Smokowski vd., 2015).

Yukarıda da değinildiği gibi ebeveyn tutum ve davranışları çocuğun psikososyal gelişimi üzerinde belirleyici rol oynamakta, ebeveynlerin olumlu ve destekleyici tutumları çocuğun gelişimine katkı sağlarken, olumsuz ve kısıtlayıcı tutumları bir takım ruhsal problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle gelişmekte olan çocuğun gelişimi ve kişiliği üzerinde bu denli önemi olan ebeveyn tutumlarının hangi özelliklere sahip olduğunun bilinmesi ve belirlenmesi için geliştirilmiş veya Türkçeye uyarlanmış Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (Le Compte, LeCompte ve Özer, 1978; Schaefer ve Bell, 1958) ve Ebeveyn Tutum Ölçeği (Karabulut Demir ve Şendil, 2008) gibi bazı ölçekler bulunmaktadır. Bununla birlikte değerlendirilen ebeveyn tutum sayı ve tipleri bir ölçekten diğerine farklılık göstermekte, bazıları ise çok fazla boyut ve madde içermektedir. Birkaç ölçekte ise ölçeğin puanlamasında ebeveyn davranışlarına ilişkin video kaydı istenmektedir. Tüm bunlar ölçeklerin uygulanabilirliğini ve pratikliğini zorlaştırmaktadır. Yine bu ölçeklerden bazıları aile işleyişini ele alırken diğerleri sorunlu ebeveyn-çocuk etkileşimlerini ele almaktadır.

Weis ve Toolis (2010) tarafından geliştirilen, yeniden revize edilen ve bu çalışmayla Türk kültürüne uyarlanan Ebeveynlik Davranış Envanteri ise ebeveyn-çocuk etkileşimini de ele alarak ebeveynlik davranışlarını üç alt boyutta değerlendirmektedir. Bu alt boyutlar “Duyarlılık/sıcaklık”, “Kontrol” ve “Düşmanlık/Aşırı kızgınlık” olarak kategorize edilmektedir.

“Duyarlılık (responsiveness)/sıcaklık (warmth)” alt boyutu ebeveynin çocuğuna karşı destekleyici ve sıcak olması, uygun ve olumlu duygu ve davranışları sergilemesi anlamına gelmektedir (Davidov ve Grusec, 2006; von Suchodoletz, Trommsdorff ve Heikamp, 2011). Ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri ilgi, sevgi ve yakınlık, birlikte dâhil oldukları ortak etkinlikler, çocuk üzgün veya sıkıntılı olduğunda verdikleri teselli ve yardım etme gibi hassas tepkiler şeklindeki sözel ve sözel olmayan davranışlar bu kapsam içerisindedir. Bu bağlamda duyarlı, içten ve sıcak ebeveynler çocuklarının ihtiyaç ve gereksinimlerine duyarlı, onlardan gelen ipuçları ve sinyalleri yakalayabilen, çocuğun yaşı ve gelişim düzeyine uygun yardımcı sağlayabilen, çocuğuna değerli ve sevmeye layık olduğu mesajını verebilen ebeveynlerdir (Davidov ve Grusec, 2006; von Suchodoletz vd., 2011). Ebeveynlerin sıcak ve sevgi dolu ebeveynlik davranışlarını ifade eden ebeveyn sıcaklığı ve duyarlılığının çocukların sosyal-duygusal iyilik hali, uyumu, yeterlilik duygusu, özerk davranışları ve akademik başarıları ile pozitif yönde ilişkili olduğu gösterilmiştir (Davidov ve Grusec, 2006; Moran, Turiano ve Gentzler, 2018; Padilla-Walker, Nielson ve Day, 2016; von Suchodoletz vd., 2011).

Ebeveynlik davranışının ikinci alt boyutu olan “kontrol” ise ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını düzenleme ve denetleme girişimlerini ifade eder. Uyulması gereken kuralların ve

standartların önceden belirlenip çocuğa bununla ilgili açıklama yapılması, çocuğun makul ölçülerde denetim, gözetim ve gözlem altında tutulması, tutarlı disiplin bu kapsamda değerlendirilmektedir (Barber, Stolz ve Olsen, 2005; Kerr, Stattin ve Burk, 2010). Ebeveyn kontrolünün çocukluk ve gençlik dönemlerinde duygu ve davranışların düzenlenmesinde güçlü bir belirleyici olduğu bilinmektedir. Tutarlı, makul ve etkin düzeyde ebeveyn kontrol davranışının uygunsuz veya riskli davranışları en aza indirmede etkili olduğu ve çocuğu üretkenliğe teşvik ettiği görülmektedir (Barber vd., 2005; Gimenez-Serrano, Garcia ve Garcia, 2022; Kerr vd., 2010; Lo, Ng ve So, 2021). Bununla birlikte ebeveyn kontrolünün yüksek düzeyi veya çocuğun olgunlaşmış davranışlarına olan talebin az ve denetim ve gözetimin yetersiz olduğu düşük kontrol seviyesi çocukta çeşitli risk oluşturan davranışlar ortaya çıkabilmektedir. Tutarlı olmayan ve düşük ya da yüksek düzeydeki ebeveyn kontrolüne sahip bir ailede yetişen çocukların duygularını kontrol etme, davranışlarını düzenleme, stresle başa çıkma ve sorumluluk olma gibi konularda problem yaşadıkları gözlenmiştir (Barber vd., 2005; Gimenez-Serrano vd., 2022; Kerr vd., 2010; Lo vd., 2021).

Ebeveynlik davranışının üçüncü alt boyutu olan “düşmanlık/aşırı kızgınlık” ise çocuğun temel ihtiyaçları gözetilmeden, gereksinimlerine duyarlı olmadan ve çocuğu kontrol altına almak için zorlayıcı disiplin ve baskı ile çocuğun özerklik kazanmasını engelleyen ve olumlu benlik algısının gelişmesini sekteye uğratan ebeveyn davranış kalıplarıdır (Rious, Cunningham ve Spencer, 2019; Weis ve Toolis, 2010). Çocuğa karşı sözel ve sözel olmayan yollarla uygulanan bu düşmanlık ve zorlama davranışları çocuğu yok sayma, istek ve ihtiyaçlarını görmezden gelme, tehdit etme, gözdağı verme, güç kullanma, sert fiziksel disiplin uygulama, küsme, sürekli olumsuz yönleri üzerinde durma ve eleştirme, ona değersizlik ve suçluluk hissettirme, alay etme gibi yöntemleri kapsamaktadır (Rious vd., 2019; Weis ve Toolis, 2010). Bu tür ebeveyn davranışlarına sıkça maruz kalan çocuklarda genellikle benlik saygısında düşüklük, aşırı içe dönüklük, güçsüzlük ve zayıflık duygusu, saldırganlık, kaygılar, bilişsel ve duygusal gelişmede duraklama, aşırı bağımlılık, yapay olgunluk ve büyümeme olgusu gibi durumlar görülebilmektedir (Padilla-Walker vd., 2016; Sorkhabi ve Middaugh, 2019; Vučković, Ručević ve Ajduković, 2021).

Sonuç olarak genellikle otoriter, aşırı hoşgörülü, aşırı koruyucu, demokratik gibi anne-baba tutum ve davranışlarını değerlendiren diğer değerlendirme araçlarına ek olarak ebeveynliğin yukarıda tanımlanan üç boyutu olan duyarlılık/sıcaklık, kontrol ve düşmanlık/aşırı kızgınlık davranışını da değerlendirmek için ölçek ihtiyacı bulunmaktadır. Bu minvalde bu çalışmanın amacı ebeveynliğin duyarlılık/sıcaklık, kontrol ve düşmanlık/aşırı kızgınlık

davranışlarını değerlendirme bağlamında Revize Edilmiş Ebeveynlik Davranış Envanteri Türk kültürüne uyarlayarak ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEM

İlk Aşama, Çalışma Grubu

İki aşamadan oluşan çalışmanın ilk aşamasında Kütahya (359 kişi) ve Uşak (366 kişi) illerinde çocuğu okul öncesi eğitime devam eden kolayda örnekleme ile seçilmiş toplamda 725 (359 + 366) ebeveyn den veri toplanmıştır.

İkinci Aşama, Çalışma Grubu

Çalışmanın ikinci aşamasında Sivas ilinde tesadüfi örnekleme ile seçilmiş 4-12 yaş çocuğa sahip 324 ebeveyn çalışmaya dâhil edilmiştir. Katılımcıların 195'i (%60.20) kadın, 129'u (%39.80) erkektir. Annelerin yaş ortalaması 34.88 (SS=4.71) iken babaların yaş ortalaması 37.75'tir (Ss=5.18). Katılımcıların 209'u (%64.5) çekirdek aile, 17'si (%5.2) tek ebeveynli aile ve 98'i (%30.2) geniş ailedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Çalışmaya katılan tüm katılımcıların sosyodemografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, yaşanan yer, çocuk sayısı, meslek gibi) değerlendirmek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Revize Edilmiş Ebeveynlik Davranış Envanteri (R-EDE)

Weis ve Toolis (2010) tarafından ebeveynlik davranışlarını değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek toplam 30 madde ve her alt boyutunda 10 madde olan "duyarlılık/sıcaklık", "kontrol" ve "düşmanlık/aşırı kızgınlık" olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir madde altılı derecelendirme (1= Hiç doğru değil, 2= Çok az doğru, 3= Biraz doğru, 4=Kısmen doğru, 5= Oldukça doğru, 6= Çok doğru) olarak puanlanmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayısı duyarlılık/sıcaklık için $\alpha=.83$, kontrol için $\alpha=.88$ ve düşmanlık/aşırı kızgınlık için $\alpha=.85$ olarak bulunmuştur.

Çalışmada ayrıca EDE ile birlikte ölçüt geçerliliğini analiz etmek amacıyla Aile Uyum Ölçeği-Kısa Formu (AUÖ-KF5) ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ/PARI) kullanılmıştır.

Aile Uyum Ölçeği-Kısa Formu (AUÖ-KF5)

Kavikondala ve diğerleri tarafından geliştirilen Aile Uyum Ölçeği Kısa Formu (AUÖ-KF5), 5 madde tek boyutludur (Kavikondala vd., 2016). Ölçeğin puanlaması beşli Likert (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) tipidir. AUÖ-KF5'in Türkçe'ye uyarlaması Sarıçam tarafından yapılmıştır (Sarıçam, 2018). Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı $\alpha=.90$ olarak bulunmuştur.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ)

Schaefer ve Bell tarafından geliştirilmiş, uyarlama ve geçerlik-güvenirlilik çalışması Le Compte ve diğerleri tarafından yapılmıştır (Le Comptevd.,1978; Schaefer ve Bell, 1958). Ölçek, 60 madde ve aşırı koruyuculuk, demokratik tutum/eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, karı-koca geçimsizliği ve sıkı disiplin (otoriterlik) olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Dörtlü puanlama türünde olan ölçekte her bir madde (Çok uygun buluyorum=4 puan, Oldukça uygun buluyorum=3 puan, Biraz uygun buluyorum=2 puan ve Hiç uygun bulmuyorum=1 puan) olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 60 ve en yüksek puan 240'tır. Her boyutun temsil ettiği alt test için ayrı puan elde edilir. Her alt test toplam puanın yüksekliği, o boyuttaki tutumun yüksek olduğunu gösterir. Ölçeğin uyarlama formunda iç tutarlık katsayısı $\alpha=.89$ ve test-tekrar test korelasyon katsayısı $r=.58-.88$ aralığında hesaplanmıştır.

İşlem

Revize Edilmiş Ebeveynlik Davranış Envanteri (R-EDE) Türk ebeveynlerde uyarlanabileceği ile ilgili öncelikle envanteri geliştirenlerden Robert WEIS'ten e-posta yoluyla 24 Şubat 2017 tarihinde olur izni alınmıştır. Ölçeğin psikometrik özellikleri kapsamında ilk aşamada dilsel eşdeğerlik, yapı geçerliği; ikinci aşamada ise uyum geçerliği, güvenirlilik ve madde analizleri test edilmiştir. Dilsel eşdeğerlik kapsamında İngilizce ifadeler araştırmacı tarafından Türkçeye çevrildikten sonra 18 tane İngiliz Dili ve Edebiyatı son sınıf formasyon öğrencisine İngilizce ifadelerin altında Türkçe karşılıkları yazılı formlar verilmiş ve dörtlü puanlama ile uygunluklarını değerlendirilmesi istenmiştir. Bu aşamalar Davis'in Kapsam Geçerlik İndeksi hesaplamasına dayalı olarak yapılmıştır (Davis, 1992). Kişisel Bilgi Formu, R-EDE, Aile Uyum Ölçeği (AUÖ) ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHÇYTÖ) bir araya getirilmiştir. Çalışma Helsinki Bildirgesi ve İyi Klinik Uygulama prosedür ilkelerine uygun olarak yapılmış ve yerel etik komite tarafından onaylanmıştır (Sayı: 2022/02-49). Bu araştırmanın tüm aşamalarında Dünya Tıp Birliği (WMA) Helsinki Bildirgesi'ne uyulmuştur. Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan onam alınmıştır. Uygulama

formu şeklinde basılı olarak araştırmacılar tarafından çeşitli ortamlarda (rehabilitasyon merkezleri, AVM, hastane vb.) ebeveynlere uygulanmıştır. Ayrıca Google form üzerinden bir uygulama linki hazırlanmış ve sosyal medya platformlarında ebeveynlere ulaştırılmıştır. Toplanan datalar SPSS ortamına aktarılmıştır.

Analizler

İlk aşamada 362 kişiden oluşan veri setinin normal dağılım sergileyip sergilemediği sınılanmış ve normalliği bozan 3 tane uç değere sahip veri atılmıştır. Normal dağılım sergileyen 359 verinin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Yapı geçerliği için öncelikle örneklemin ve onlardan elde edilen verilerin faktör analizini uygunluğunu KMO ve Barlett testleriyle sınılanmış. Açıklayıcı faktör analizi içerisinde temel bileşenler analizi ile varimax döndürme tekniğinden yararlanılmıştır. AFA sonucu ortaya çıkan model ile orijinal formdaki model aynı olduğundan bu 3 boyutlu modeli doğrulamak için bir başka 369 veriye doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Uyum iyiliği değerleri yorumlanırken genel kabul edilebilir katsayılar olan CMIN/sd < 5; GFI, CFI, TLI \geq .90 ve .06 < RMSEA ve SRMR < .08 değerleri ölçüt olarak alınmıştır (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Hu ve Bentler, 1999). İkinci aşamada ise normal dağılım sergileyen 324 ebeveyne ait veri setinde uyum geçerliği, güvenirlik ve madde analizleri yapılmıştır. Uyum geçerliliği için R-EDE ile AUÖ-5 ve AHÇYTÖ' den alınan toplam puan ortalamaları üzerinden Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi kullanılarak ölçekler arasındaki ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Güvenirlik için Cronbach alfa iç tutarlık ve test tekrar test katsayıları hesaplanmıştır. Madde analiz test değerleri kapsamında düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Dataların çözümlenmesi için lisanslı AMOS eklentili SPSS 23 paket programından yararlanılmıştır. Önem düzeyi olarak $p < .01$ ölçüt alınmıştır.

BULGULAR

1. Çeviri Uygunluğu

Dilsel uygunluk çalışmasında 18 tane İngilizce öğretmenliği son sınıf öğrencilerine İngilizce ifadelerin altına Türkçe karşılıkları yazılarak karşılıklarına dördü (1=Hiç uygun değil, 2=Uygun Değil, 3=Uygun, 4=Çok uygun) derecelendirmeli seçenekler sunularak uygunluklarını puanlanması istenmiştir. Uygunluk oranları hesaplanırken 3 ve 4 verenlerin toplamı, tüm katılımcılara oranlayarak yapılmıştır. İngilizce öğretmenliği adaylarının maddelerin İngilizce ve Türkçe çevirileri için verdiği uygunluk oranları Tablo 1'de gösterilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde tüm maddelerin uygunluk yüzdeleri %100 şeklinde

bulunmuştur. Bir başka deyişle İngilizce ifadelerin ve Türkçe dilindeki karşılığı arasındaki uygunluk sağlanmıştır denilebilir.

Tablo 1. Dilsel Uygunluk Değerleri

Madde No	Uygun-3	Çok uygun-4	Uygunlukoranı (%)	Madde No	Uygun-3	Çok uygun-4	Uygunlukoranı (%)
1	0	18	100	16	0	18	100
2	3	15	100	17	0	18	100
3	1	17	100	18	1	17	100
4	0	18	100	19	0	18	100
5	1	17	100	20	1	17	100
6	2	16	100	21	1	17	100
7	3	15	100	22	1	17	100
8	1	17	100	23	2	16	100
9	1	17	100	24	1	17	100
10	0	18	100	25	3	15	100
11	1	17	100	26	1	17	100
12	2	16	100	27	3	15	100
13	2	16	100	28	1	17	100
14	1	17	100	29	1	17	100
15	2	16	100	30	3	15	100

2. Yapı Geçerliği

Açıklayıcı Faktör Analizi

İlk aşamada yapı geçerliği analizlerine devam edebilmek için öncelikle data setinin/örneklem büyüklüğünün faktör analizine uygunluk katsayısı ve varyansların eşitliği incelenmiştir. KMO örneklem uygunluk katsayısı .801 ve Barlett Küresellik değeri 7371291 (sd=435, $p<.01$) olarak hesaplanmıştır. Data setinin faktörleşebildiği ve korelasyon matrisinin istatistiksel olarak anlamlı olmasından ötürü data setine açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılması kararlaştırılmıştır. Çıkartma metotlarından temel bileşenler analizi tercih edilmiş ve döndürme metotlarından Varimax kullanılmıştır. AFA sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

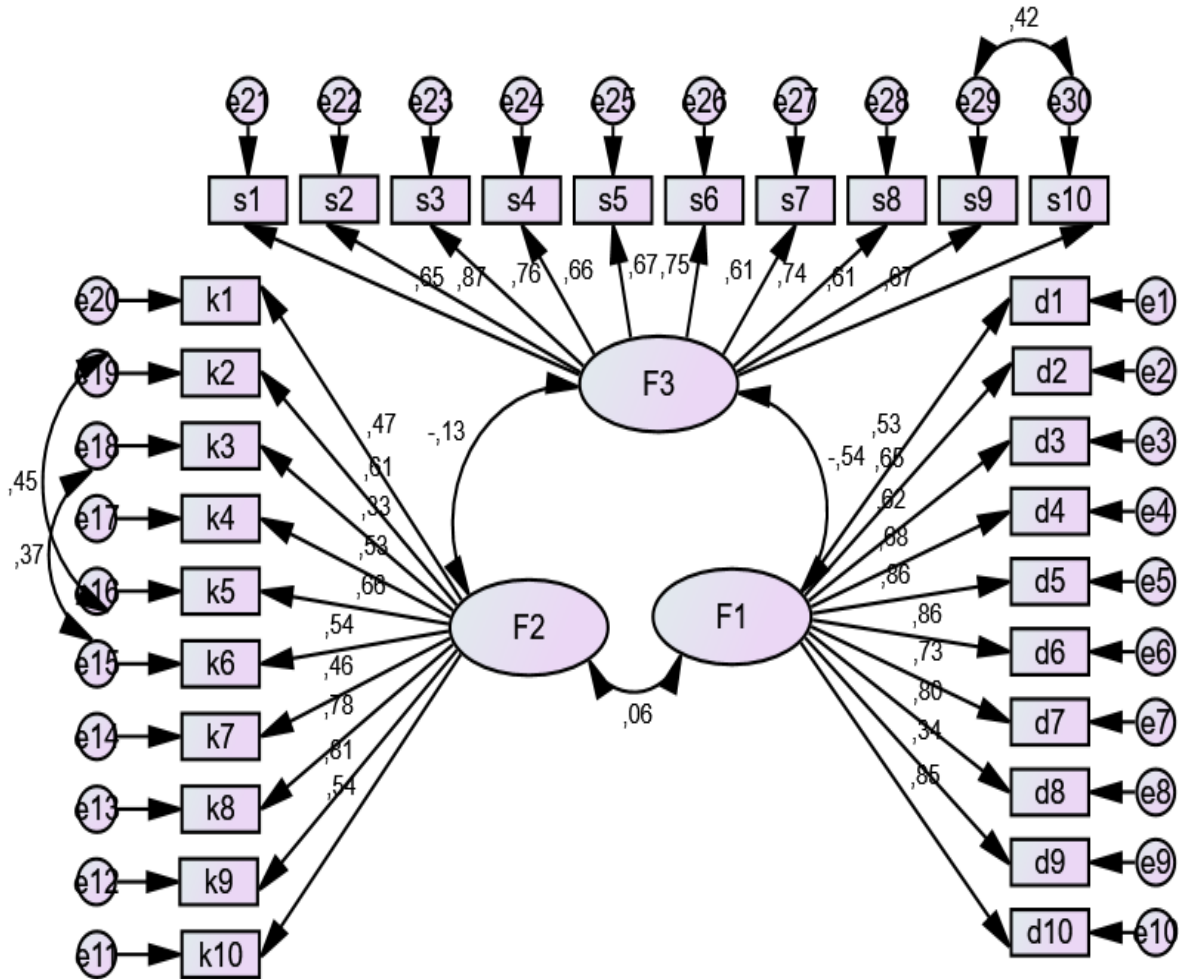
Tablo 2. AFA Faktör Analizi Çıktıları

Madde No	F1	Madde No	F2	Madde No	F3
1	.62	11	.59	21	.56
2	.84	12	.67	22	.69
3	.71	13	.59	23	.44
4	.67	14	.71	24	.68
5	.65	15	.84	25	.77
6	.72	16	.82	26	.65
7	.66	17	.76	27	.57
8	.72	18	.79	28	.74
9	.70	19	.43	29	.76
10	.77	20	.82	30	.55
Toplam varyans (%)	19.47		18.82		14.30

Tablo 2’de görüldüğü üzere 1. Faktörün (Duyarlılık/sıcaklık) altındaki maddelerin madde faktör yükleri .62 ile .64 arasında; 2. Faktörün (Düşmanlık/aşırı kızgınlık) altındaki maddelerin madde faktör yükleri .43 ile .84 arasında; 3. Faktörün (Kontrol) altındaki maddelerin madde faktör yükleri .44 ile .77 arasında değişmektedir. Faktörlerin toplam varyansı açıklama oranları ise 1. Faktör için %19.47, 2. Faktör için %18.82 ve 3. Faktör için %14.30 olarak görülmüştür.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

R-EDE’nin yapı geçerliğinde 3 boyutlu model için uygulanan DFA sonrası uyum iyiliği değerleri alanyazındaki ölçütleri karşılamadığı için modelin yapısını bozmadan aynı boyutun altında yer alan maddeler arasında modifikasyon yapılmıştır. İkinci faktörün altında yer alan 2. ve 5. maddeler, 3. ve 6. maddeler ile birinci faktörün altında yer alan 9. ve 10. maddeler arasında toplamda 3 tane modifikasyondan sonra uyum iyiliği değerleri [CMIN=1244.94, sd=402 CMIN/sd =3.097; (p=.00), RMSEA=.083, CFI=.89, GFI=.88, TLI=.84, SRMR=.076] olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin modifikasyonlarla birlikte olan yol diyagramı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. R-EDE'ye Ait Yol Diyagramı

Şekil 1'de görüldüğü üzere R-EDE'nin 3 faktörlü yol diyagramında madde faktör yükleri Duyarlılık/sıcaklık alt faktörü için .61 ile .87; Kontrol alt faktörü için 33 ile .78 ve Düşmanlık/aşırı kızgınlık alt faktörü için 34 ile .88 arasında değişmektedir.

3. Ölçüt Geçerliği

İkinci aşamada ise R-EDE'nin ölçüt geçerliğini değerlendirmek için ebeveynlere eşzamanlı olarak R-EDE ile birlikte Aile Uyum Ölçeği ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği uygulanmıştır ve toplam puan ortalamaları üzerinden korelasyon değerleri incelenmiş olup, sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. R-EDE, AUÖ ve AHÇYTÖ Arasındaki Korelasyon Değerleri

Değişken	1.F (D/S)	2.F (K)	3.F (D/AK)	4.AU	5.AK	6. DT/ET	7. EKRR	8. KKG	9. SD/O
1F. (D/S)	-	-.55**	-.75**	.66**	-.18**	.70**	-.38**	-.28**	-.36**
2F. (K)		-	.76**	-.51**	-.30**	-.46**	.53**	.47**	.35**
3F.(D/AK)			-	-.74**	.36**	-.75**	.61**	.47**	.60**
4.AU				-	-.27**	.79**	-.57**	-.57**	-.55**
5.AK					-	-.30**	.17**	.21**	.30**
6. DT/ET						-	-.48**	-.36	-.62**
7. EKRR							-	.71**	.46**
8. KKG								-	.43**
9. SD/O									-
\bar{X}	55.29	29.46	18.60	21.87	36.02	32.24	21.95	11.31	35.86
Ss	6.86	7.69	9.87	4.34	5.51	4.80	6.47	5.27	6.14

**p<.01

D/S: Duyarlılık/sıcaklık, K: Kontrol, D/AK: Düşmanlık/Aşırı kızgınlık [R-EDE]

AU: Aile uyum

AK: Aşırı koruyuculuk, DT/ET: Demokratik tutum/eşitlik tanıma, EKRR: Ev kadınlığı rolünü reddetme, KKG: Karı-koca geçimsizliği, SD/O: Sıkı disiplin (otoriterlik) [AHÇYTÖ]

1. Duyarlılık/sıcaklık (\bar{X} =55.29, Ss=6.86), 2. Kontrol (\bar{X} =29.46, Ss=7.69), 3. Düşmanlık/Aşırı kızgınlık (\bar{X} =18.60, Ss=9.87) faktörleri ile Aile Uyum Ölçeği (\bar{X} =21.87, Ss=4.34) arasında sırasıyla (r =.66, -.51, -.74 p <.01) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca R-EDE'nin tüm alt faktörleri ile AHÇYTÖ tüm alt faktörleri arasında p <.01 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler vardır. Özellikle 1. Duyarlılık/sıcaklık, 2. Kontrol, 3. Düşmanlık/Aşırı kızgınlık faktörleri ile Demokratik tutum/eşitlik tanıma (\bar{X} =32.24, Ss=4.80) arasında sırasıyla (r =.70, -.46, -.75; p <.01) ilişkiler dikkat çekmektedir.

4. Güvenirlik

İç Tutarlık

Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlilik değerleri 1.Duyarlılık/sıcaklık alt faktörü için $\alpha=.96$, 2. Kontrol alt faktörü için $\alpha=.85$ ve 3. Düşmanlık/Aşırı kızgınlık alt faktörü için $\alpha=.93$ olarak hesaplanmıştır.

Test Tekrar Test

R-EDE'nin test tekrar test güvenirliliğini değerlendirmek için 52 ebeveyne 3 hafta aralıklarla iki uygulama yapılmış ve toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki katsayıları incelenmiştir. Test tekrar test güvenirlilik katsayısı 1.Duyarlılık/sıcaklık alt faktörü için $r=.99$, 2. Kontrol alt faktörü için $.97$ ve 3. Düşmanlık/Aşırı kızgınlık alt faktörü için $.98$ olarak tespit edilmiştir.

5. Madde Analizleri

R-EDE'nin madde analizlerinde düzeltilmiş madde toplam korelasyonları (r_{jx}) incelenmiş olup Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. R-EDE'nin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları (r_{jx})

Madde No	r_{jx}	Madde No	r_{jx}	Madde No	r_{jx}
1	.92	11	.59	21	.79
2	.89	12	.77	22	.84
3	.91	13	.53	23	.86
4	.89	14	.34	24	.81
5	.85	15	.77	25	.79
6	.90	16	.49	26	.81
7	.84	17	.72	27	.76
8	.65	18	.69	28	.82
9	.83	19	.36	29	.83
10	.74	20	.59	30	.62

Tablo 4'te görüldüğü üzere ölçeğin madde analizinde maddelere ait düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları Duyarlılık/sıcaklık faktörü için $.65$ ile $.92$ arasında, Kontrol faktörü için $.34$ ile $.77$ ve Düşmanlık/Aşırı kızgınlık faktörü için $.62$ ile $.86$ arasında değişmektedir.

TARTIŞMA

Revize Edilmiş Ebeveynlik Davranış Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanmaya çalışıldığı bu çalışmada bir takım geçerlik ve güvenirlilik değerleri incelenmiştir. Öncelikle ölçeğin orijinal dili ile Türkçe arasındaki çeviri uygunluk değerlerine bakılmıştır. Belirtilen 2 dile hâkim olan 18 kişi çevirilerin uygunluğu ile ilgili dörtlü derecelendirmede büyük oranda 4 (Çok uygun)

çok azı ise 3'ü (Uygun) işaretlemiştir. Puanlamada 1 veya 2 puan veren çıkmamıştır. Davis tekniği hesaplamasından yola çıkılacak olursa 3 ve 4 verenlerin toplamı, toplam uzman sayısına bölündüğünde oranın .80'den fazla çıkması gerekmektedir (Davis, 1992). Bu çalışmada tüm maddelerin çevirilerinde sadece 3 ve 4 puan verilmesi, tüm maddelerin dilsel uygunluk oranının 1.00 (%100), bir başka ifadeyle çevirinin çok uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Yapı geçerliği çalışmasında en belirleyici analizlerden olan AFA ve DFA kullanılmıştır. AFA bir ölçme aracında bulunan maddelerin faktör yapısını veya ölçme aracının modelini, DFA ise var olan bir modelin uygunluğu test eden bir analiz türüdür. DFA sonucunda modelin ve yapının uygunluğunu yorumlamaya yarayan belli başlı değerler vardır. CMIN/sd, RMSEA, GFI, CFI, TLI, SRMR bu değerlerden bazılarıdır. Bahsedilen değerlere ait tam bir ölçüt/sınır/kesme puanı olup olmayacağı ile ilgili kesin bir uzlaşma sağlanamamış olsa da Yaşlıoğlu CMIN/sd değerinin örneklem büyüklüğünden etkilenen bir değer olduğunu, örneklem büyüklüğünün 250'den çok ve gözlenen değişken (madde) sayısının 30 ve fazlası olduğu durumlarda bu değer 5'ten küçük olmasının modelin kabul edilebilir değere sahip olabileceğini aktarmıştır (Yaşlıoğlu, 2017). Kline modelin uyum iyiliği açısından bu değer 2'nin altında olması gerektiğinden bahsetmiştir (Kline, 2005). RMSEA değeri için gözlenen değişken sayısı 30 ve üstü, örneklem büyüklüğü 250 altında ise .08'e yakın bir değer olması; örneklem büyüklüğü 250 üstünde ise .07'ye yakın bir değer olması gerektiği belirtilmiştir (Yaşlıoğlu, 2017). Benzer durum SRMR değeri için de geçerlidir. Örneklem büyüklüğünün 250'den çok ve gözlenen değişken (madde) sayısının 30 ve fazlası olduğu durumlarda CFI ve GFI değerlerinin .90'a eşit veya büyük olması; TLI değerinin ise .80'den büyük değere sahip olması kabul edilebilir bir uyum değerine işaret etmektedir (Byrne, 2011; Kline, 2005; Yaşlıoğlu, 2017). Şimdiki çalışmada R-EDE'nin orijinalindeki 3 boyutlu model yapısına uygun olarak yapılan DFA sonucunda uyum iyiliği değerlerinden CMIN/sd değeri 2 ile 5 arasında, RMSEA ve SRMR değerleri .08 civarında, CFI ve GFI değerleri ise .90'dan küçük ve TLI değeri .80 den büyük bulunmuştur. Uyum iyiliği değerleri genel olarak değerlendirilecek olursa modelin/yapının kabul edilebilir uyum iyiliği değerlerine sahip olduğu (CFI ve GFI hariç) söylenebilir. Ayrıca R-EDE'nin Türkçe versiyonu için elde edilen uyum iyiliği değerlerinin ölçeğin orijinaline ait uyum iyiliği değerlerinden (SRMR ve RMSEA hariç) daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Bunun en önemli nedeni bu çalışmada hata terimleri arasında 3 farklı kovaryans (modifikasyon) yapılmış olmasıdır. Yapısı belli olan ölçme araçlarında hata terimleri arasında kovaryanslar pek uygun karşılanmasa da uyum iyiliği değerlerini düzelttiği için tercih edilmesinde bir sakınca görülmemiştir (Byrne, 2011). Hatta bu tür etkileşimlerin olması maddelerin farklı gizil yapıları oluşturabileceğinin göstergesidir (Landis, Edwards ve Cortina,

2009). Şu kadar maddede şu kadar sayıda modifikasyon yapılır vs gibi bir sınırlamadan ziyade hiç yapmamak tercih edilmelidir.

Ölçüt/uygunluk geçerliğinde daha öncesinde geçerli ve güvenilirliği test edilmiş bir ölçme aracı ile geliştirilmek ya da uyarlanmak istenilen ölçek, katılımcılara aynı zamanda uygulanarak iki ölçek arasında ilişki çıkması beklenmektedir. Mukaka (2012) ilişki katsayısı ile ilgili .30 ile .50 arasını düşük, .50 ile .70 arasını orta, .70 ile .90 arasını yüksek ve .90 ile 1.00 arasını çok yüksek ilişki olarak belirtmiştir. Bu çalışmada R-EDE ile Aile Uyum Ölçeği ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği arasında düşük, orta ve yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İlişkinin çıkması ölçüt geçerliğinin sağlandığını göstermektedir.

R-EDE'nin güvenilirlik değerleri Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test katsayıları ile incelenmiştir. Bir ölçme aracının güvenilirliğinin artması, ölçüm hassaslığının arttığını göstermektedir. Bir ölçeğin veya alt boyutlarının Cronbach alfa katsayısının 1'e yaklaşması demek o ölçeğin ölçmek istediği kavramla o denli tutarlılığının göstergesidir. Alanyazında Cronbach alfa katsayısının .70'ten büyük olması gerektiğini vurgulayan çalışmalar yoğunluktadır (Büyüköztürk, 2010; Sarıçam, 2022). Bu çalışmada ölçeğin tümü ve alt boyutlara ait Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları kabul edilebilir ölçüt olan .70'ten yüksektir. Test tekrar test güvenilirlik katsayısının 1'e yaklaşması, o ölçme aracının ölçmek istediği kavram ile ilgili o denli kararlı ölçüm yaptığını göstermektedir. Koo ve Li test tekrar test güvenilirlik katsayısı için .90'ın üstünde olmasını mükemmel değer olarak belirtmiştir (Koo ve Li, 2016). Bu çalışmada ölçeğin bütünü ve alt boyutlarına ilişkin ölçümlerin test tekrar test güvenilirlik katsayıları .90'ın üstünde olduğu görülmüştür.

Madde analizlerinde incelenen düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, ölçek/faktöre ait maddelerden alınan puanlar ile ölçekten alınan toplam puanlar arasında korelasyonu göstermektedir. Bu değer artması toplam puan veren çok boyutlu ölçme araçlarında hoş karşılanmaktadır. Düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayısı için genel geçer ölçüt kabul edilen minimum değer .30 olarak belirtilmiştir (Büyüköztürk, 2010; Sarıçam, 2022). R-EDE'nin maddelerine ait düzeltilmiş madde toplam korelasyonları 14, 19 numaralı maddelere ait düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları .40'ın altında, 16 madde .50'nin altında bulunmuştur. Geriye kalan diğer maddeler ise .50 ve üzerinde değerlere sahiptir. Bu da maddelerin bulunduğu faktörle ilişkisinin iyi olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak R-EDE'nin Türkçe versiyonuna ait psikometrik özellikler alanyazındaki ölçütleri karşıladığından ölçme aracının Türkiye'deki 4-12 yaş çocuklara sahip ebeveynlerin

çocuklarına karşı davranış biçimlerini değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçe aracı olduğu söylenebilir. Ölçekten alt boyutlara göre puan alınması tavsiye edilmektedir.

Teşekkür

Yazarlar katkılarından dolayı tüm katılımcılara teşekkür eder.

KAYNAKLAR

- Alonso-Stuyck P. (2019). Which parenting style encourages healthy lifestyles in teenage children? Proposal for a model of integrative parenting styles. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(11), 2057. doi: 10.3390/ijerph16112057
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Barber, B. K., Stolz, H. E. ve Olsen, J. A. (2005). Parental support, psychological control, and behavioral control: Assessing relevance across time, culture, and method. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 70(4), 1-137. doi: 10.1111/j.1540-5834.2005.00365.x
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Byrne, B. M. (2011). *Structural equation modeling with AMOS Basic concepts, applications, and programming* (Multivariate Applications Series), Routledge, New York.
- Chen, Y., Haines, J., Charlton, B. M. ve VanderWeele, T. J. (2019). Positive parenting improves multiple aspects of health and well-being in young adulthood. *Nature Human Behaviour*, 3(7), 684-691. doi: 10.1038/s41562-019-0602-x
- Davidov, M. ve Grusec, J. E. (2006). Untangling the links of parental responsiveness to distress and warmth to child outcomes. *Child Development*, 77(1), 44-58. doi: 10.1111/j.1467-8624.2006.00855.x
- Davis, L. L.(1992). Instrument review: Gettingthemostfrom a panel of experts. *AppliedNursingResearch*, 5(4), 194-197. doi: 10.1016/S0897-1897(05)80008-4
- Demir, T., Ocak Karabay, Ş. ve Şahin Ası, D. (2017). 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumları ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 1-14.
- Gimenez-Serrano, S., Garcia, F. ve Garcia, O. F. (2022). Parenting styles and its relations with personal and social adjustment beyond adolescence: Is the current evidence enough?. *European Journal of Developmental Psychology*, 19(5), 749-769. doi: 10.1080/17405629.2021.1952863
- Hooper, D.,Coughlan, J. ve Mullen, M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business ResearchMethods*, 6(1), 53-60. doi: 10.21427/D7CF7R
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cut off criteriafor fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. doi: 10.1080/10705519909540118
- Jugert, P., Eckstein, K., Beelmann, A. ve Noack, P. (2016). Parents' influence on the development of their children's ethnic intergroup attitudes: A longitudinal analysis from middle childhood to early adolescence. *European Journal of Developmental Psychology*, 13(2), 213-230. doi: 10.1080/17405629.2015.1084923
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Parent Attitude Scale (PAS). *Turkish Psychological Articles*, 11(21), 15-25.

- Kavikondala, S., Stewart, S. M., Ni, M. Y., Chan, B. H. Y., Lee, P. H., Li, K. K. ... Leung, G. M. (2016). Structure and validity of family harmonys cale: An instrument for measuring harmony. *Psychological Assessment*, 28(3), 307-318. doi: 10.1037/pas0000131
- Kerr, M., Stattin, H. ve Burk, W. J. (2010). A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *Journal of Research on Adolescence*, 20(1), 39-64. doi: 10.1111/j.1532-7795.2009.00623.x
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed.). New York: Guilford.
- Koo, T. K. ve Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155-163.
- Landis, R. S., Edwards, B. D. ve Cortina, J. M. (2009). On the practice of allowing correlated residuals among indicators in structural equation models. C. E. Lance ve R. J. Vandenberg (Ed.), *Statistical and methodological myths and urban legends: Doctrine, verity and fable in the organizational and social sciences* içinde (ss. 193-214). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Le Compte, G., Le Compte, A. ve Özer, S. (1978). Üç sosyoekonomik düzeyde Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 1(1), 5-8.
- Lo, B., Ng, T. K. ve So, Y. (2021). Parental Demandingness Predicts Adolescents' Rumination and Depressive Symptoms in a One-year Longitudinal Study. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, 49(1), 117-123. doi: 10.1007/s10802-020-00710-y
- Moran, K. M., Turiano, N. A. ve Gentzler, A. L. (2018). Parental warmth during childhood predicts coping and well-being in adulthood. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 610-621. doi: 10.1037/fam0000401
- Mukaka, M. M. (2012). Statistics corner: A guide to appropriate use of correlation coefficient in medical research. *Malawi Medical Journal*, 24(3), 69-71.
- Padilla-Walker, L. M., Nielson, M. G. ve Day, R. D. (2016). The role of parental warmth and hostility on adolescents' prosocial behavior to ward multiple targets. *Journal of Family Psychology*, 30(3), 331-340. doi: 10.1037/fam0000157
- Rious, J. B., Cunningham, M. ve Spencer, M. B. (2019). Rethinking the notion of "hostility" in African American parenting styles. *Research in Human Development*, 16(1), 35-50.
- Sarıçam, H. (2018). Aile Uyum Ölçeği Kısa Formunun (AUÖ-KF5) Türkçe'ye uyarlanması: Ön geçerlik ve güvenilirlik çalışması. D. Köksal ve A. Ataç (Ed). *VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi Tam Metin Kitabı* içinde (ss.335-340). Manisa: Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Derneği. doi: 10.13140/RG.2.2.31737.77920
- Sarıçam, H. (2022). A scale development study: Psychometric properties of the cumhuriyet subjective sleep quality scale. *Cumhuriyet Medical Journal*, 44 (1), 44-50. doi: 10.7197/cmj.1070438
- Schaefer, E. S. ve Bell, R. Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*, 29(3), 339-361. doi: 10.1111/j.1467-8624.1958.tb04891.x
- Smokowski, P. R., Bacallao, M. L., Cotter, K. L. ve Evans, C. B. (2015). The effects of positive and negative parenting practices on adolescent mental health outcomes in a multicultural sample of rural youth. *Child Psychiatry and Human Development*, 46(3), 333-345. doi: 10.1007/s10578-014-0474-2
- Sorkhabi, N. ve Middaugh, E. (2019). Domain-specific parenting practices and adolescent self-esteem, problem behaviors, and competence. *Journal of Child and Family Studies*, 28(2), 505-518. doi: 10.1007/s10826-018-1270-6
- vonSuchodoletz, A., Trommsdorff, G. ve Heikamp, T. (2011). Linking maternal warmth and responsiveness to children's self-regulation. *Social Development*, 20(3), 486-503.

Vučković, S., Ručević, S. ve Ajduković, M. (2021). Parenting style and practices and children's externalizing behaviour problems: Mediating role of children's executive functions. *European Journal of Developmental Psychology*, 18(3), 313–329. doi: 10.1080/17405629.2020.1768067

Weis, R. ve Toolis, E. E. (2010). Parenting across cultural contexts in the USA: Assessing parenting behaviour in an ethnically and socioeconomically diverse sample. *Early Child Development and Care*, 180(7), 849–867.

Yaşlıoğlu M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46 (Özel Sayı), 74-85.